

ובהרת בחיים

גליון שבועי במשנת מרן האור החיים הק' זיע"א

באור החיים תולדות רבנו הק'

פרק רביעי: שנות בראשית סוערות אימה ברחובות פאס

באותה שעה עדיין לא נחו ולא שקטו בני פאס. אדרבה, לצד השמחה על אבדו של הרשע נאחזו הכל, יהודים וגויים, בפחד נורא מתגובתו של המלך המטורף על מותו של בנו. תגובתו של מולאי איסמאעיל אף פעם לא התחשבו יתר על המידה במציאות, והוא היה מסוגל להאשים את כלל תושבי פאס בהריגת מולאי חפיי.

"באותה שעה שנשמע הדבר הזה שמת הארור מולאי חפיי' נבהלו נחפזו רעדה אחותם כל אנשי המדינה גוים של פאס אזדיד ושל פאס אל באל' והגוים של פאס אלבאלי שהיו בהאלמלאח באותה שעה היו נחבאים בחצרות היהודים ובורחים על הגגות מחצר לחצר ועמי היה נחבא אלכוואזא ס' מחמד עדייאל בזוריאל אחת, בחצר אחת קרובה לצד בית הקברות מפני שבאותה שעה שנשמע הקול הייתי קונה בשר לכבוד ש"ק וכששמעו הדברים ברחו בני אדם יהודים וגוים ויש שהניח חנותו פתוחה וברח ונעלעלו כל החנויות וכל א' סגר דלתי ביתו עליו, ומי שהיה רחוק מחצירו לא היה יכול ללכת לחצירו עד שעברו ג' שעות והיו הולכים בני אדם לבתיהם על הגגות..."

"...מי יכול לספר התלאות והצרות שעברו עלינו בחיינו ובמותו. שבימים ההם בזמן הזה ברחו אנשי המדינה, כל מי שיש לו יד ושמ, וכל ת"ח כולם, ברחו להרים ולגבעות ולמדינות הקרובות והרחוקות. ולא נשארו במדינה כ"א העניים. ולא נמצאו כאן בזמן הנס ת"ח. ולאחר מותו בג' ימים והנה מולאי למתוכיל אחיו של מת, בא עם המשרתים הרשעים של אחיו. ומרוב הפחד שהיו אומרים שבא לנקום נקמת אחיו, ברחו בני אדם ונחבאו. ואין שום א' יוצא לשוק, בין גדולים וקטנים ונשים וטף. ומי שהוא יוצא מדלתי ביתו לחוץ מתחייב בנפשו..."

מסים ללא סוף

אותה שנה, שנת תס"ד, היתה שנת שיא מבחינת המיסים שהוטלו על קהל פאס ועל יהודי מרוקו בכלל, ובפרט מאז מסע המיסים הנורא שהחל בשנת תס"א במלוא עוזו.

"...סוף דבר איני יכול לעלות על ספר עול המס הכבד שנתנו קהל פאס' בש' הנז' שנת תס"ד. ונחלה מלפניו ית' יסלק חרון אפו מעל עמו ישראל. ויאמר לצרותינו די אוי"ר..."

אבל שנת תס"ד עדיין לא סימנה את סיומה של מתקפת המסים הנוראה. שנת תס"ה אף היא קשה היתה מנשואו ומוטטה קהילות בזו אחר זו.

"לספר את התלאות והצרות והמסים שהיו בשנים ההם משנת תס"א עד תס"ה, אין קץ ואין שיעור! ו"מש' התס"א אין לך יום שאין קללתו מרובה מחבירו מה שלא יכולתי לכתוב ולהעלות על ספר את כל התלאות והמורות והצרות שעברו עלינו בחמש שנים זה אחר זה צרות תכופות זל"ז לא שלנו ולא שקטנו ולא נחנו לתפ"ץ..."

ואכן, אם צרותיה של פאס נרשמו בפרוטרוט, הרי שכזה היה פחות או יותר גורלן של יתר קהילות מרוקו. למעט מקנס בה היה המצב רגוע, יחסית, ושהיותה מוקד משיכה של יהודים נמלטים מיתר ערי מרוקו.

פניני אור החיים

להתעלות מעל הרגשות

ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו ולקני ישראל: (ט א)

כשאדם עושה משהו שקשה לו, גם הוא יכריח את עצמו לעשות זאת, הקושי יבלוט בהתנהלות שלו. הוא ידחה את הדבר ככל שיוכל.

כשכבר יבוא לעשות, יעשה זאת בשלבים, לא בבת אחת. כאילו הוא אומר לעצמו: מה לעשות, אין ברירה, אני מוכרח.

והוא לא יעשה זאת בפרסום. בטוח.

את שלושת הדברים הללו מונה האור החיים הקדוש, ומראה לנו את דרגתו הנשגבה של משה רבינו.

התפקיד הנשגב של הכהונה, כמעט היה בידי משה רבינו, ולאחר שביקש והפציר בסנה שלא ישלחוהו ה' לפרעה מלך מצרים, ניתנה הכהונה לאהרן הכהן ולבניו.

חלפו שנים, המשכן נבנה, וכעת עומד אהרן הכהן להיכנס להתחיל לשרת בקודש. אמת שמשה רבינו מופלג היה מאוד בצדקות ובענוה, אבל כעת, כשזורה את התפקיד הקדוש של הכהונה. איך הוא יקבל זאת?

הבה נתבונן:

מתי הוא קרא לאהרן?

"ויהי ביום השמיני". תיכף שנהיה היום השמיני, מיהר משה רבינו למנות את אהרן הכהן לתפקידו. בלי להתמהמה כלל.

למי הוא קרא? "לאהרן ולבניו". מיד לשניהם. לא בשלבים כפי שהטבע מושך לעשות.

ולא בצנעה ולא במחבוא. "קרא משה לאהרן ולבניו - ולקני ישראל". בפרסום. בפומבי. בפני הזקנים.

זה נקרא לכפות את הרגשות.

לרצות לעשות את רצון ה' בשלמות, תוך התעלות מחולטת על מגבלות הטבע!

שויתי ה' לנגדי תמיד

ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה': (ט ו)

באמצע העשייה של שבעת ימי המילואים, אומרת התורה, בפסוק ו' "ויאמר משה, זה הדבר אשר צוה ה' תעשו, וירא אליכם כבוד ה'".

זה נראה כמו הוראה מיוחדת, נוסף על שאר הדברים

המפורשים בפרשת 'שבעת ימי המילואים'. ואכן הרבה פירושים נאמרו בזה.

אומר האור החיים הקדוש: מה כתוב בפסוק הקודם? "יקרבו כל העדה ויעמדו לפני ה'".

זו הנקודה שעליה אומר משה רבינו "זה הדבר אשר צוה ה' תעשו!"

"לעמוד לפני ה'" זו דרגה נפלאה! דרגה בה חש האדם שהוא עומד לפני ה', כמו שדוד המלך אומר "שויתי ה' לנגדי תמיד".

אדם שחי את העובדה שה' ניצב לפניו תמיד, לא יסור מדברי התורה ימין ושמאל. כל תנועה וכל מעשה שלו יהיו מחושבים היטב. הוא נמצא כעת מול המלך, המלך רואה אותו.

כשראה משה רבינו את הדרגה הנשגבה של "ויעמדו לפני ה'", אמר להם: זה הדבר! כך תמישכו.

וירא אליכם כבוד ה'!

לעשות נגד רצון ה'? זה דבר בהמ'!

ויקרב אהרן אל המזבח וישחט את עגל החטאת אשר לו: (ט ה)

אדם לא יכול לעשות עבירה ולהתעלם, כאילו לא עשה כלום. האור החיים הקדוש מביא את דברי חז"ל "כל האומר הקב"ה ותן - יוותרו מעיו".

לפי זה, אדם שעבר עבירה, "הנפש החוטאת היא תמות". ואין מכפר הקרבן?!

מסביר האור החיים כך:

כשאדם עובר עבירה, הוא לא בגדר אדם! כשחושבים מה שעושים, האם שייך ללכת נגד רצון ה' ולחטוא חלילה.

"אין אדם חוטא אלא אם כן נכנסה בו רוח שטות".

הוא פשוט נעשה בהמה.

כשהוא חוזר בתשובה, הוא עולה שוב לדרגת אדם. האם ראוי להמית אדם על המעשה שעשתה הבהמה?!

לכן מביא האדם קרבן. הוא מביא בהמה, וחושב הרי הייתי בדרגת בהמה, אני כל כך מתחרט. והוא חושב בצער שהיה ראוי לעשות בו את מה שעושים לבהמה, וכך מתכפר לאדם על המעשה שעשה בהיותו בגדר בהמה.

אדם ובהמה תושיע ה'.

כך מכבד האור החיים הקדוש.

ולפי דרכו למדנו מכאן מוסר השכל מפלח כליות: אדם שעובר עבירה, נחשב כבהמה. ישמרנו ה'.

ספיר ויהלום פניני מוסר ויראת שמים בפרשה

מסירת הגדולה לזולת

וְיִהְיֶה בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי קָרָא מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו וּלְיִצְחָק בְּיָמֵינוּ (א ט).

ישנם יהודים גדולים, אותם עמד הקב"ה ונטע בכל דור ודור. יש והם גדולים בתורה או ביראה, ישנם שגדלותם ניכרת דווקא בעבודת התפילה או במוסר, ואחרים - בשפלותם.

התפקיד הנשגב של הכהונה, כמעט היה בידי משה רבינו, ולאחר שביקש והפציר בסנה שלא ישלחוהו לפרעה מלך מצרים, ניתנה הכהונה לאהרן הכהן ולבניו.

חלפו שנים, המשכן נבנה, וכעת עומד אהרן הכהן להיכנס להתחיל לשרת בקודש. אמת שמשנה רבינו מופלג היה מאוד בצדקות ובענווה, אבל כעת, כשרואה את התפקיד הקדוש של הכהונה, איך הוא יקבל זאת?!

על כך מרחיב רבינו **ה'אור החיים' הקדוש ז"ע**, ואומר:

"דע כי העושה דבר כזה שיתן גדולה הנודעת לו - לזולתו, לו יהיה אחיו, כאשר יתחייב לעשותה, לא ישלט בנפשו עשותה בג' שלמויות. האחת, שיעשנה במהירות. והשניה, בצירוף בחינת ההדרגות שישנה בדבר. השלישית, עשיית הדבר בפרסום לפני רבים."

כשאדם נדרש לתת את הגדולה המגיעה לו - כפי ארות עיניו, לאחרים, הרי שאף אם הוא אכן עומד בניסיון זה, לא יימלט מלהיכשל באחד הפרטים הבאים.

ראשית, בדרך כלל מתעכב האדם בביצוע המשימה הרצויה ועושה הכל כדי למשוך עוד מעט זמן, לדחות את הקץ. בנוסף, במידה וישנן כמה דרגות במשימה וכל אחת משפילה יותר מחברתה - יעדיף האדם לעשות זאת בהדרגה ולא יצטרף את כלל השלבים יחדיו. זאת ועוד, הוא יעשה מאמץ להצניע ככל יכולתו את הפעולה ולמנוע מעצמו את הבושה.

אולם כאן, מלמדנו רבינו, שמשנה רבינו גבר בעוז רוחו על שלושת הניסיונות הללו גם יחד. "והודיע הכתוב כי שלושתם יחד שלט משה בנפשו ועשאו."

"כנגד המהירות אמר: 'ביום השמיני', פירוש, בהיות הבוקר טהור לב לא עיכב, אלא תיכף קרא לאהרן לתת לו הכהונה ולא נתעצל. ב', עשה הדבר בצירוף בחינת ההדרגות, שנתן הכהונה לאהרן ולבניו יחד, הגם כי בזה יגדל העצבון בלבו שיראה גדולה מושכת לאהרן ובניו, ואשר יעצב אל לבו יעשה הדבר בהדרגות, בתחילה יקרא לאהרן ואחר כך לבניו, כי לא היה הכרח בקריאת הבנים או עם אהרן. הג', במצב כל הזקנים, דכתיב: 'ולוקני ישראל', לעשות הדבר בפומבי בפני רבים ונכבדים, וזה יורה על שלימות הרצון לעשות רצונו יתברך, וכפה הרגשותיו."

מדברי רבינו נמצאו למדים יסוד מוסד בהכרת נפש האדם, והבחנה באמיתיות כוונתו הפנימית. כאשר נראה אדם העושה דברים באיטיות, מקיים מצוות אך בעצלות ולא במהירות, זוהי הוכחה שאין לבו שלם עם הדבר, הוא אינו מרוצה ושמת באמת במעשי המצוות.

דבר זה יכול לשמש מבדק וסימן להורים ולמחנכים, לדעת אם בנם או תלמידם אוהב את תלמודו ומחובר בעבודת ה', או חלילה לא. שאם גם כאשר הוא עושה את המוטל עליו, הוא עושה זאת בכבדות, או בהדרגה, זהו סימן שאין לבו

שלם בעבודת ה'. וכן דברים הראויים להיעשות בפרהסיא, והוא עושה אותם בצניעא, סימן הוא שיש לו איזו הסתייגות בדבר, כי דבר ששלמים איתו עושים אותו בפרהסיא.

סימנים אלו יגלו לאדם עצמו להוריו ולמחנכיו, מהו היחס האמיתי שלו לענין.

אודות ניסיון מעין זה, כמו גם התגברות איתנה על ניסיון הכבוד והענקת הגדולה בלב שלם לאחר, מצאנו בקורות ימי החסידות את המעשה המפעים הבא.

היה זה לאחר הסתלקות הרבי ר' **בונים מפשיסחא** ז"ע א. בעוד החסידים המומים ומוזעזעים על השבר בו הושברו זה עתה, נתנו הללו את עיניהם בעתיד להתרחש, ומתוך ראייה מפוכחת בחנו את האפשרויות העומדות לרשותם.

לא היה זה סוד שחסידי פשיסחא, ובראשם היהודי הקדוש, נרדפו עד חרמה. דרכם הגבוהה מכל גבוה אף הרחוקה מהשגת מרבית בני דורם, היתה לצנינים בעיני רבים, ואילו כעת - הוכפלה הבעיה שבעתים.

תלמידיו הבולטים ביותר של הרבי, אלה אשר בהם נתנו החסידים את עיניהם להנהיג את העדה, היו הרה"ק השרף מקאצק - ר' **מענדל מטומשוב** ז"ע א. כפי שכונה באום ימים, והעילוי הקדוש מוורשה אשר נודע לימים בתור הרה"ק **החידושי הרי"ם מגור ז"ע** א.

נטו הדעות לכאן ולכאן, היו שצידדו בזה ואחרים בזה, אולם דבר אחד ידעו הכל - במידה ולא יוכתר מורה דרך, רועה לצאן וקברניט לספינה הקדושה, אזי יפוצו החסידים לכל עבר ויירדפו על צווארם עד שתתפרק החבילה חלילה. ברור היה כי נדרשת כאן הכרעה, ויפה שעה אחת קודם.

דא עקא, שני הצדיקים המדוברים לא היו במקום והדין כולו התנהל מרחוק. השרף מטומשוב, אשר שהה בפשיסחא באותה העת וחשש שמא אם ישתתף במקום יצית הדבר מחלוקת מיותרת, פנה ושב לביתו אשר בטומשוב. החידושי הרי"ם מצידו שב על עקבותיו תיכף בתום ההלוויה, ובצירוף כמה מאנשי שלומו עשה את דרכו לוורשה.

ראו החסידים כי המצב דחוק, הזמן קצר וההכרעה עודנה נתונה בספק, והריצו מברק בהול לוורשה - אל החידושי הרי"ם, למען ישוב לפשיסחא ויכריע בנידון הגורלי. נענה החידושי הרי"ם לבקשתם, יצא לדרכו והועיד את פניו לפשיסחא.

על אם הדרך בואכה פשיסחא, בכפר קטן בשם סאמוט, שכנה אכסניה יהודית קטנה בה נהגו החסידים לפוש מטורח הדרך בדרכם לרבים וממנו. אף החידושי הרי"ם עצר במקום, נכנס לאכסניה ואת מי הוא פוגש אם לא את ידידו ורעו - ר' **מענדל מטומשוב**.

ידעו שני ענקי רוח אלה כי על כתפיהם מוטלת ההכרעה הגורלית, הבינו היטב כי הכל נותנים בהם את עיניהם, והם אכן נועדו יחדיו בסוד שיח שרפי קודש - כפשוטו, והם יצאו מן האכסניה ופסעו יחדיו אל היער הסמוך, שם שהו במשך שעות ארוכות הרחק מכל עין סקרנית ואוזן כרויה.

רק בעלות השחר הגיחה דמותם הקדושה מן היער, הם פנו אל האכסניה והתפללו שחיות, אולם תיכף לאחר מכן נעלו עצמם בחדר והמשיכו בשיחת הטהרה.

חלף זמן ממושך, והנה בהגיע עת דמדומי חמה וכמעט ששקעה השמש, נשמע קולו של השרף:

'סוף סוף נפלה ההנהגה בין שנינו. אני אליכם או אתם אליי?'

'אני אליכם!' נשמעה תשובתו הברורה, הנחרצת, של החידושי הרי"ם.

חלפו דקות ספורות, והנה לקראת מנחה יצא החידושי הרי"ם מן החדר ובזריזות אופיינית הכין עצמו לתפילת המנחה, תוך שהוא פונה בנימה עניינית לאחד החסידים: 'הכן עצמך לגשת לפני התיבה, תיכף יוצא הרבי!'

'יהודי אמיתי הוא!' השיב נחרצות למי מבין החסידים אשר ניסו להניא אותו מהחלטתו זו, בעיקר בשל העובדה שדמותו התקיפה והחריפה של השרף יכולה היתה למשוך אש נוספת מצד מתנגדי פשיסחא, **'אני אכנע לפניו, ואף אתם עשו כן'**.

שם, באכסניה הקטנה שבסאמוט, החלה ללהט השלהבת היוקדת לבית קאצק. שם נפל דבר, ומשם הועידו הכל פניהם לוורשה בראשות 'הרבי' הלא הוא השרף מקאצק, כשהוא מלווה בידיו הקרוב שזה עתה כפף עצמו למרותו כאחרון התלמידים.

ללמדני וורשה וחסידיה המופלגים אשר קיבלו את פניהם, אלה אשר נבוכו למראה החידושי הרי"ם - המנהיג הטבעי והמתבקש בעיניהם, נכנע בכל מהותו לשרף, השיב באותו משפט שחזר על עצמו שוב ושוב: **'אני אכנע לפניו, ואף אתם עשו כן'**.

טומאת אוכלי השרצים

אֵל תִּשְׁקָצוּ אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם בְּכָל הַשְּׂרָץ הַשָּׂרֵץ וְלֹא תִטְמְאוּ בָהֶם וְנִטְמְמָתְכֶם בָּם (א מג).

פירש רבינו **ה'אור החיים' הקדוש ז"ע** א שאדם החוטא רח"ל באכילת שרצים נעשה הוא בעצמו שרץ, ואלו דברים: צריך לדעת למה חזר עוד לצוות לזה, ורבותינו ז"ל (בתוי"ט) אמרו לרבות את שפירשו לארץ וחזרו, ודרשה זו אמת אלא שאינה צריכה, כיון שפירשו, וכי בשביל שחזרו יהיו מותרים. ויש ליישב דבריהם ז"ל, ואולי שבא הכתוב להודיע כי האוכל מהשרצים תעשה נפשו עצמה שרץ, והוא אומר 'אל תשקצו את נפשותיכם', פירוש לא תעשו נפשותיכם שקץ, ובמה, 'בכל השרץ השורץ על הארץ' כשתאכלו אותה.

היה זה בימי המלחמה הנוראה, בה עלו על המוקד ועונו עד מוות רוב רובה של יהדות אירופה המעטירה. ביום בו הוגלה הרה"ק **רבי יצחק שמואל מראדושיץ ז"ע** א הי"ד והגיע לגטו הקטן בעיר פיעטקוב, הכינו לו האנשים קבלת פנים, הרבי לא ציפה לה והיא לא הייתה לרוחו ולרצונו. הוא נתבקש לומר כמה מילות עידוד לאנשים שהתאספו, והוא סירב תחילה, בהסבירו שקשה לו להשמיע דברים בשעה שמבית הכנסת מוציאים יהודים למוות. עם זאת מצא לנכון לומר מלים אחדות על נפש האדם היהודי, על צלם האלוקים שבו ועל המיוחד אותו. על צלם זה אמר יש לשמור במיוחד בימים וברגעים הקשים ביותר. תוך כדי השמעת דברו זרק הרבי שאלה שהביכה את המתקבלים סביבו: מגיין, הרים לפתע קולו, באה ליהודי היכולת הנפשית להרים יד על אחיו ולהפליא בו מכות? מי דימה בנפשו שדבר זה יהיה אפשרי בקרב בני ישראל בני אברהם יצחק ויעקב, הדווקא בעת שהצרה היא של כולם גם של אלה הסבורים בטעות שלא יפגעו.

במקום היו אנשים מסויימים שלא חשו בנוח. כל

ברכת הצדיק

ויבא משה ואהרן אל אהל מועד ויצאו ויברכו את העם וירא כבוד ה' אל כל העם: (ט כג)

מלאכה רבה הייתה סביב בניית המשכן וכליו.

כשסיימו את המלאכה, המתינו עד שבעת ימי המילואים, בהם כל יום ויום הקים משה רבינו את המזבח ופירקו.

"ויהי ביום השמיני!"

זה היום המיועד לתחילת עבודת המשכן.

אהרן הכהן עשה ככל אשר אמר משה רבינו. בני ישראל עומדים כולם ומחכים בצפייה, ועדיין לא ירדה שכינה.

חז"ל מספרים שאהרן הכהן אמר למשה רבינו, אמרת לי לגשת למזבח ולעשות את כל הדברים והנה לא ירדה שכינה, ועכשיו באתי לידי בושח.

אומרת התורה "ויבא משה ואהרן אל אהל מועד ויצאו ויברכו את העם, וירא כבוד ה' אל כל העם".

מה הייתה ברכתם אל העם?

באחד מהפירושים אומר האור החיים כך:

"ברכה זו במקום תפילה הייתה, כדי שתשרה שכינה".

כשהצדיק מברך, זו בעצם תפילה. בדברי ברכתו הוא מתפלל לה'.

ואז ירדה השכינה, וירא כבוד ה' אל כל העם.

רצון ה' עושה את ההבדל

ויקחו בני אהרן נדב ואביהוא איש מחתתו ויתנו בהן אש וישימו עליה קטרת ויקריבו לפני ה' אש זרה אשר לא צוה אתם: (י א)

בתוך השמחה הגדולה של הקמת המשכן, אירע אסון כבד, במותם של נדב ואביהוא, הצדיקים הנשגבים, בניו של אהרן הכהן.

אחרי שלקחו את המתות והכניסו "אש זרה, אשר לא צוה אותם ה'".

"בקרובי אקדש".

במה הייתה האש שהכניסו נדב ואביהוא - אש זרה? האם העצים לא היו כשרים? האם אנשים שאינם כהנים הכניסו את האש? מדוע נקראת האש הזו, אש זרה?

באחד מהפירושים אומר האור החיים הקדוש בפשטות.

במה הייתה האש זרה? אשר לא צוה אותם!

הכל יכול להיות טוב. העצים, האש, המזבח, הכל.

אם ה' לא צוה, זה זר.

הנתונים אינם משנים. עצם העובדה שה' לא צוה, מעמידה את האש בדרגה של אש זרה.

ציווי ה' הוא שעושה את ההבדל.

זהירות ממאכלות אסורות

אל תשקצו את נפשתיכם בכל השרץ השרץ ולא תשמו בהם ונטמתם בהם: (יא מג)

אנחנו יודעים שמאכלות אסורות מטממות את הלב.

ומה עם אדם שאכל בשוגג? הוא נכשל בשוגג, לא ידע שמאכל פלוני אסור, האם זה גם מטמם את הלב.

הוא הרי לא עשה זאת בכוונה.

אומר האור החיים הקדוש, יש בתורה הרחבת דברים: "אל תשקצו את נפשתיכם בכל השרץ השרץ, ולא תשמו בהם".

תוספת הלשון "ולא תשמו בהם" אומרת לנו להיזהר בכלל זהירות, שאפילו בשוגג לא ייכנס לפנינו מאכל אסור.

כי המאכלות האסורות מטממות גם את האדם שאוכל אותם בשוגג.

במזיד הפגם גדול הרבה יותר. אבל מבחינת הטמטום שזה גורם, גם אכילה בשוגג גורמת לכך.

לכן, אומר רבינו: "צריך האדם לזהר וזהירות וזהירות בכל דבר אשר יכנס בגדר ספק שיקוץ זה".

שומר נפשו ישמור את הדבר!

המותרות, והאסור והטמא, נעשו דמי צלולין וטהורים, ויש לו לב טהור, והמוח והחיות שלו הוא חיות טהורה, להשיג אמיתות החיות שהוא אלהות של כל העולמות המחיה את כולם. ומי ששומר את עצמו יותר, ומקדש את אכילתו על פי דרכי ה' ותורתו, נעשה מזה בנין אב, והוא השכל לכל רמ"ח איבריו, ומתקדשים ומתטהרים. וכן להיפך חס ושלום, נעשה בנין אב שכל עכור ומעופש בדעות זרות, וחיות שלו נעשה בחינת מת, והוא אבי אבות הטומאה לכולם, ורמ"ח איבריו נטמאים, וטמא טמא יקרא לכל דבר, ונעלם ממנו אמיתות החיות שהוא אלהות של כל העולמות, ונטמא, ונופל לדעות זרות ואלהים אחרים, הם אלילים אלמים מתים, וזבחי מתים יקראו להם.

לכן התנאים והאמורים ובעלי המדות וחכמי המשנה, הם שמרו נפשן שלא יתגאלו בפת בג המלך הזקן וביין משתיו, ולכן האירו אור שכלם, והיה שורה עליהם רוח הקודש לפרש כל מאמר סתום בדת תורתנו הקדושה, כי שרתה עליהם כח אלוהי אשר הוא יתברך שמו ואורייתא כולא חד (עיי' הלשון בזהר ח"ג עג), ואור נשמתם גם כן הוא חוט המשולש אשר לא יתק לעולם ולעולמי עולמים.

אלב אנשים הללו בוודאי טמאים, ונטמא דמם, ומשם ליבם ומוחם שלהם נתטמטם, במאכלות האסורות והטמאים, ולכן החיות שלהם נוטה למינות ואפיקורסות, ולא יוכלו לקבל מתיקות נופת צוף דברי מאמר חכמינו, הבנויים על פי שכל אלהי עולם ומלך עלינו, והואיל והעיון פניהם ויצאו לחוץ, פתאים יבוא עליהם הכורח, וכרות יכרתו אותם וכל אשר להם, וכך עלתה להם, כי לא היו ימים מועטים, עד אשר בא עליהם מלך גדול, והרג אותם ובזזו כל אשר להם, עד כאן תוכן דבריו.

רבינו האור החיים הקדוש מוסיף כאן נדבך נוסף, אמנם יודעים אנחנו שמאכלות אסורות מטממות את הלב. אבל מה עם אדם שאכל בשוגג? הוא נכשל בשוגג, לא ידע שמאכל פלוני אסור, האם זה גם מטמם את הלב. הוא הרי לא עשה זאת בכוונה? אומר האור החיים הקדוש, יש בתורה הרחבת דברים: "אל תשקצו את נפשתיכם בכל השרץ השרץ, ולא תשמו בהם". תוספת הלשון "ולא תשמו בהם" אומרת לנו להיזהר בכלל זהירות, שאפילו בשוגג לא ייכנס לפנינו מאכל אסור. כי המאכלות האסורות מטממות גם את האדם שאוכל אותם בשוגג. במזיד הפגם גדול הרבה יותר, אבל מבחינת הטמטום שזה גורם, גם אכילה בשוגג גורמת לכך. לכן, אומר רבינו: "צריך האדם לזהר וזהירות וזהירות בכל דבר אשר יכנס בגדר ספק שיקוץ זה".

(מאוצרותיו ושחיתויו של הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

אחד מאלה סבר שדברי הרבי מכוונים אליו אישית והמבוכה היתה גדולה. הרבי שאל את השאלה והשיב עליה: כל עוד היהודי נזהר מלהכניס לפיו מאכלים אסורים, צלם אלוקים שוכן בו. אדם כזה, יהודי כזה, לא יוכל בשום אופן להרע לאחיו לפגוע בו פיסית, ואילו כאשר הוא מתחיל לנבל פיו במאכלי טריפה לבו מיטמטם בקרבו. צלם דמות הקב"ה סר ממנו ואז הוא מידרדר ומגיע לאן שמגיע. אדם זה, יהודי זה, אינו עוד מה שהיה קודם לכן, הוא הופך להיות אחר, בהחלט אחר...

בשעה שהרבי אמר את הדברים הללו, עמד שם איש אחד, בעל מעמד מכובד ב'ממלכת' היודנראט ולא מצא לו מקום. ניכר היה בו שדבריו של הרבי הטרידו את מנוחתו, הציקו לו.

לאחר שהרבי סיים את דבריו, ניגש הלה אל הרבי ואמר לו כמתנצל בפניו, שאישית יכול הוא להעיד כי דבריו אמת הם, יען כי כל עוד היה נשמר מאכילת דברים אסורים על פי דין ישראל, לא העז להרים ידו על יהודי, ואילו אחרי שלא עמד עוד בכך, היה באמת לאדם אחר. הוא אינו עוד מה שהיה. אין לו מעצורים. מידת הרחמנות שחש פעם בקרבו נעלמה כליל כלא הייתה (הוד וגבורה עמוד 61).

כתב הרמח"ל בספרו 'מסילת ישרים' (פרק יא): כי המאכלות האסורות מכניסים טומאה בלבם ובנפשם של אדם עד שקדושתו של המקום ברוך הוא מסתלקת ומתרחקת ממנו. והוא מה - שאמרו בש"ס גם - כן (יומא לט). ונטמאתם בהם, אל תיקרי ונטמאתם, אלא ונטמאתם, שהעבירה מטממת לבו של אדם, כי מסלקת ממנו הדיעה האמיתית ורוח השכל שהקב"ה נתן לחסידים, כמו שאמר הכתוב (משלי ב ו): 'כי ה' יתן חכמה', והנה הוא נשאר בהמיי וחומרי, משוקע בגסות העולם - הזה. והמאכלות האסורות יתירות בזה על כל האיסורין, כיוון שהם נכנסים בגופו של האדם ממש ונעשים בשר מבשרו.

כתב הרה"ק הדיגל מחנה אפרים 'זיע"א (פרשת עקב): ששמעתי מאא"ז [רבינו הבעל שם טוב] זלה"ה על מדינה אחת ששאלו במכתב להרמב"ם ז"ל על תחיית המתים לומר להם מנין זאת מן התורה, ומה שדרשו חז"ל בגמרא מן הפסוקים אמרו שיש לדחות זאת ולדרושם באופן אחר. ולא רצה להשיבם הוא בעצמו דבר, אך אמר לתלמידו ר' שמואל אבן תבון ז"ל שהוא ישיבם, וזה תוכן דבריו בקיצור נמרץ על פי חכמת הטבע, כי מכל מיני מאכל ומשקה נעשה דם, ומהם יורד אל הכבד, ומהכבד עולה הברירות אל הלב, ומהלב יורד המובחר והדק אל המוח, ושם שורה השכל והחיות של האדם, ומי ששומר עצמו ממאכלות

מתיבתא אור החיים

יותר בהשגת ה'. וזהו הפירוש בהילקוט זה לשונו: 'זה הדבר' אמר להם משה לירשאל, אותו היצר הרע תעבירו מלבבכם ותהיו כולכם בעצה אחת וביראה אחת לשרת לפני המקום, היינו כמו שדברנו שאף הצדיקים היודעים לכיין היחודיים ומשיגים רזי אורייתא אל יעלו על לבם שיודעים ומשיגים מה, וזהו אותו היצר הרע 'תעבירו מלבבכם', כי אין חכמה אשר תדעך ואין מדע אשר ישגך ותהיו כולכם ביראה אחת ובעצה אחת לשרת לפני המקום, ר"ל הקטנים עם הגדולים יעבדו את ה' בעצה אחת מצד אשר צוה ה', וה' יגמרו בעדינו לטובה כל הדברים שמרומות בהמצות. היוצא מדברינו, שמהראוי שכל אחד ואחד יכלול עצמו בהכלל ישראל ועם צדיקים גדולי הדור ולידע באמתיות שכל הכוונות והסודות שמשיג הוא כטפה מן הים, ויעשה רק מצד אשר צוה ה', בהתחברות בהכלל ישראל, וכל המחובר לטוהר טהור. ע"כ. וראה עוד בענין זה, במאורי החיים.

וראה עוד מה שכתב בתורת משה לחתם סופר לבאר מאמר הילקוט שביא רבינו, וז"ל: הנה ישראל רגנו שלא שרתה שכינה אחר כל המעשים שעשו עד שהתפלל משה, ובאמת תמוה, למה לא שרתה שכינה מיד כאשר אמר להם משה 'זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא עליכם כבוד ה'. ויש לומר כן, הנה ידוע שיש מדרגות מדרגות בבני אדם, והיצה"ר מסיתם לעבור איסורים פשוטים ונגלים, כגון לאכול בשר נבילות וטריפות וכדומה, אבל בצדיקים שדבקים תמיד בעשיית מצוותיו של הקב"ה כדי ליהנות מנועם זיו השכינה, הגם באמת שגם זה טוב הוא, מ"מ בעשיית המצוה על דרך זו כוונתם כדי להגות עצמם, אבל העיקר שיהיה לשם שמים ולא כדי ליהנות מנועם המצוה ועל ידה הדביקות בשכינה, כי הוא בבחינת על מנת לקבל פרס, והנה במתן תורה כתיב (שמות כד יא) 'ויחזו את האלהים', ומתרגם ומתהנין כאלו אכלן ושתן, וזה יש לומר היה חטא נדב ואביהוא שכונו להנות להתקרב מאד לה', וזה 'בקרבם לפני ה' (להלן טז א), תכליתם היה במעשי הקטורת להתקרב לפני ה', ולא לעשות המצוה בכל כוונתם רק כאשר צוה ה' לו לבדו, וזה 'אותו היצר הרע תעבירו מלבבכם', היצר הרע שיהיה בשעת מתן תורה, 'זה הדבר אשר צוה ה' תעשו' רק משום שצוה ה', ולא משום שתשרה שכינה ביניכם, ואז ממילא כיון שהמצוה רק לשם שמים 'ירא עליכם כבוד ה', והוא שאמרו ישראל כל מה שעשיתנו כדי שתשרה שכינה ולא שרתה, וזהו באמת הטעם שלא שרתה שכינה מפני שעשו מצוות אלו כדי שתשרה שכינה, ולא היה כל כוונתם רק לשם שמים, לכן לא שרתה עד שהתפלל משה.

מעשה מצות ה' שהוא אין סוף ואין תכלית, ומה שהאדם וזכה להשיג הוא רק כטיפה מן הים, וכמו שכתב שלמה המלך ע"ה (קהלת ז כ) 'כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב', היינו שיעשה המצוה כתיקונה וכל כוונותיה כאשר צוה ה', 'ולא יחטא', רצה לומר שלא יחסר מכל כוונותיה. וכמו שאנו אומרים 'ואנחנו לא נדע מה נעשה' (דהי"ב כ"ב), רצה לומר מה שאנחנו עושים לא נדע סוד הדבר, רק 'עליך עינינו' שתתקן כל הדברים ותגמור בעדינו לטוב. והרצון מהאדם שיעשה המצוה בפשיטות כאשר צוה ה', וזה הפירוש הכתוב (תהלים קיט סה) 'טוב עשית עם עבדך' רצה לומר הכוונות והסודות שמוטל עלי לעשות, 'עשית עם עבדך', כי לא היה ביכולתי לעשות כתקונה רק אתה עשית עמדי, ה' כדברך' עיקר שיעשה האדם לקיים דברי ה', כדרך אמרו 'ממשפטיך לא סרתי כי אתה הוריתני' (שם פסוק קב). וזה הפירוש 'להגיד שבחו של אהרן שלא שינה', אף כי אהרן קדוש ה' מכובד היה יודע לכיין כל הכוונות הגדולות והיחודיים מהדלקת המנורה, עם כל זה לא שינה מפשיטות, רק 'יעשה כן אהרן' בפשיטות, 'כאשר צוה ה' את משה', ר"ל מצד אשר צוה השם ית', והוא מעלתו שבחו של אהרן כהנא רבא. וכמו שכתב בקדשו 'כ"ק אחי אדמו"ר הק', על אמרו ז"ל (ברכות טו:) כל הקורא קריאת שמע ומדקדק באותיותיה מצננין לו גיהנם, ולכאורה מה זה השם שמצננין הגיהנם להמדקדק באותיותיה. ופירש, 'כל הקורא קריאת שמע' בדביקות נפלא ובגודל התלהבות רשפי אש שהלבה ז"ה, ומייחד כל היחודים כראוי, איש קדוש כזה אף אם לא יעשה המצוה בכל פרטיה ועל פי הדין מצד התלהבות, עם כל זה יקובל וישר ויערב בעיני ה', וכמו שכתוב (שיה"ב ב ד) 'ודלוגו עלי אהבה'. ועם כל זה, אם מצנן את עצמו מגודל התלהבות, ומדקדק באותיותיה, ועושה מצות ה' כדין ובפשיטות, בשכר זאת מדה כנגד מדה מצננין לו אש של גיהנם. וזהו הפירוש במקרא קודש הנ"ל, כי זרע ישראל עם סגולתו היו או במדרגה גדולה בבחינת לפני ה', כמו שנאמר 'ויעמדו לפני ה', ואמר להם משה רעיא מהימנא 'זה הדבר אשר צוה ה' תעשו' אף שאתם במדרגה גדולה, אף על פי כן תעשו המצות רק מצד אשר צוה ה', שתדעו שכל הכוונות והסודות אשר אתם משיגים בהשגת ה' הוא רק כטפה מן הים, ואם תעשו כן 'ירא אליכם כבוד ה', אזי תזכו להשראת השכינה ולהשיג בכל פעם

כתב רבינו (ויקרא ט ו): זה הדבר וגו'. צריך לדעת מה הוא הדבר. ורש"י פירש על הקרבת אהרן, ואין זה פשוט מאמר הכתוב שאמר תעשו וכו'. אחר שכתבתי זה בא לידי מדרש חז"ל (במדב"ר י"ח ח) וזה לשונם זה הדבר מה הוא זה הדבר על המילה כמה דתימא זה הדבר אשר מל יהושע עד כאן. ודברי המדרש שתומים וחתומים, וכי באותו יום מל אותם משה, או באותו יום צוה על המילה, אכן הכוונה היא על ערלת לבם שהוא דבר המבדיל בין ישראל ובין אביהם שבשמים, גם מרחיק אימתו מלבם, וצוה למול ערלת לבבם ובוזה יראה להם כבוד ה', והם דברינו עצמם. שוב באה לידי מדרש אחר (כן הוא בתו"כ הכא) בילקוט זה לשונם זה הדבר אמר להם משה לישראל אותו יצר הרע תעבירו מלבבכם ותהיו כלכם ביראה אחת ובעצה אחת לשרת לפני המקום וכו' ותהיה עבודתכם מיוחדת לפניו דכתיב ומלתם את ערלת לבבכם וגו' ואם עשיתם זה וירא אליכם כבוד ה' עד כאן, והם דברינו עצמם.

ובספר משמרת איתמר הביא דברי רבינו, וכתב: ויש לומר עוד, דמוסב להכתוב הקודם שנרמז בו ענין שמירת הברית כנ"ל (עיי"ש), וע"ז אמר להם 'זה הדבר' וגו', ועי"ז 'ירא אליכם כבוד ה', היינו ע"ז מה שאמרו חז"ל שעי" שמירת הברית וזכה למלכות כיוסף, וכנודע שהמלכות הוא סוד העטרה"ה שעל הברית כמ"ש כמה פעמים, וזהו 'כבוד ה', והיינו סוד המלכות, על דרך שם כבוד מלכותו וכנודע. ויש לומר עוד, ע"ד הידוע שברית הלשון וברית המעור מכוונים, ועי" שמירת פיו וזכה לשמירת הברית, וזש"ה 'זה הדבר אשר צוה ה', פירוש, שלא לדבר שום דבר כי אם 'אשר צוה ה', וממילא יושמר ברית. וזהו שאמרו זה המילה.

ובספר תפארת שמואל הביא גם הוא דברי רבינו וכתב וז"ל: ואולי לבאר המקרא קודש, על פי מה שכתבתי לעיל (פסח את לא) כי בטרם כל עשיות מצות ומעשים טובים או תורה ותפילה, צריך האדם לעשות הכנה דרבה, שיוכל לכיין כל

הכוונות והסודות הראויים למידה זו, שיעשה פרי למעלה ושוורש למטה. ופשוטי עם שאינם יודעים כלל, צריכים לחבר ולקשר עצמם עם צדיקי הדור, שיעלו מעשה מצותיהם עם מעשה מצות ידידי ה' המכוונים כל הכוונות ומייחדים היחודים העליונים. ועם כל זאת, כל יעלה על לב היודעים ואנשי מעלה כי יצאו ידי חובה כראוי, כי איך ישיג קוצר המשיג

גם אתם זכיתם לישועה זכות רבנו האור החיים הקדוש?

כתבו לנו
למייל המערכת 028039999@gmail.com
או לפקס 02-5385689
או ב'נדורים פלוס' - באר ישראל

אור הישועות מכתבי הלומדים

"כוחה של תורת ה'אור החיים' - הישועה שלי"

אני רוצה לשתף אתכם בסיפור אישי שקרה לי, שמחזק אותי עד היום ומוכיח לי את כח הצדיקים ותורתם. במשך שנים רבות, בני היקר חיפש את זיווגו. ניסיונו הכול - הצעות, תפילות, סגולות - אך הזמן עבר, והוא עדיין היה רווק, זה לא היה פשוט עבורו, ולא פחות מכך עבורי. ראיתי את הצער בעיניו והתפללתי יום ולילה שיזכה למצוא את בת זוגו בקרוב. באחד הימים, כשהגעתי כהרגלי לשיעור ביישיבת אור החיים, סיפרתי על כך לראש הישיבה, הגאון הרב ראובן אלבז שליט"א. הרב הקשיב לי ברוב קשב, ואמר לי: "תבוא להילולת ה'אור החיים' הקדוש שנערכת על ידי הישיבה, ובכח הצדיק תראה ישועה!" החלטתי לעשות זאת. גם קיבלתי על עצמי לתרום בעין יפה לזכות הצדיק וביקשתי מכל הלב שזכות זו תעמוד לבני. ואז אירע הנס, בני התארס בשעה טובה ומוצלחת כאשר הבאתי להרב אלבז את ההזמנה יום לפני ההילולא, כשאני אומר לו "מחר ההילולא - והיום החתונה!" באותה תקופה גם למד ביישיבה בחור יקר, בעל תשובה, שבשביל התורה עזב כסף, מעמד וקרריירה מבטיחה. חברות ענקיות הציעו לו הצעות מפתות, ניסו לפתות אותו בחוזים נדיבים, הבטיחו לו חדר פרטי ושכר חלומי - העיקר שיחזור. אך הוא עמד איתן ואמר: "איני יכול, זה לא מתאים לי יותר!" התורה הייתה חייו, והוא לא היה מוכן לוותר עליה.

באותה היילולא שבה התחוללה ישועת בני, גם הבחור הזה החליט לתרום סכום נכבד לכבוד ה'אור החיים' הקדוש. כולם בירכו אותו שיזכה לזיווג הגון בזכות הצדיק. הבחור שמע את הברכה, אבל התקשה להאמין שאכן יראה ישועה. אך ברוך ה', בסוף אותה שנה - הוא עמד תחת החופה! ולא זו בלבד - הוא גם לקבל בחזרה פי שניים מהסכום שתרם! ראיתי זאת כמו עיני, ושנה לאחר מכן, כשהגיע שוב להילולא, הוא תרם בדיוק את אותו הסכום מתוך הכרת הטוב.

אני כבר יודע בוודאות: כי כל מי שמתחבר לאור הגדול הזה - מרעיפים עליו משמים שפע, ברכה ונסים. לכו בכוחכם זה, מודה ומעריך מאד את כל פעלכם.

מ.ג. אלעד

מחברים לחיים
לשמיעת שיעורים ודרשות
חיגגו: 03-617-1077

